

A-krimssamarbeidet har verdi

Den 11. februar 2024, fikk seere av TV2 satsingen Norge bak fasaden et innblikk i innsatsen for å ta tak i arbeidslivskriminalitet i byggebransjen. En anonym kilde som hevder å ha kjennskap til a-krim, kaller a-krimssamarbeidet et luftslott, og sier at om null innsats ble gjort i seks måneder ville ingen merke forskjell. Det er sterke ord, og gir ikke et riktig bilde på all den viktige innsatsen som gjøres, eller de resultatene vi oppnår.

Det er sant at det er utfordrende å «ta» bakmenn som driver med arbeidslivskriminalitet, og vi skulle gjerne sett flere saker ende med langt strengere reaksjoner. Men å trekke konklusjonen om at vår felles innsats er et luftslott uten effekt og verdi, er vi ikke enig i.

Vi mener tvert imot a-krimssamarbeidet er essensielt for å kunne bekjempe kjeltringene i arbeidslivet. Politiet, NAV, Skatteetaten og Arbeidstilsynet jobber sammen mot det tyngste segmentet av kriminelle i arbeidslivet, der etatenes egne metoder og virkemidler blir for smale og gir begrenset effekt. Vi jobber etterretningsbasert med kunnskapsbygging, utveksler informasjon og gjennomfører kontroller. I tillegg jobber vi forebyggende. KMPG-evalueringen av a-krimssamarbeidet pekte på forbedringspotensialer, og det følges opp, men a-krimssamarbeidet ER viktig og HAR verdi.

At etatene har ulik grad av ressurser til å følge opp saker som kommer fra samarbeidet er riktig, men å kritisere hele samarbeidet blir for unyansert. Vi avdekker grove lovbrudd på etatenes regelverk og sakene følges opp både på a-krimssentrene og i etatene. Vi kartlegger risikobrancher og bygger stadig bedre kunnskap om hvor og hvordan vi skal jobbe for å både avdekke og bekjempe kriminelle aktører.

Vi har åtte a-krimssentre og tre formaliserte operative samarbeid rundt om i landet. De oppnår konkrete resultater. I Bergen har a-krimssenteret blant annet jobbet opp mot varebilbransjen hvor vi avdekket mange lovbrudd i en uoversiktlig bransje med en rekke underleverandører hvor det har blitt stadig viktigere å presse ned prisene. Det har gått på bekostning av både sikkerhet og lønns- og arbeidsvilkår. Schibsted har nå forpliktet seg til å ansette egne sjåførere på anstendige kontrakter. Det samme har Posten og Bring.

Norgeshistoriens første dom for lønnsstyveri falt i Oslo, og hadde utspring i a-krimssenteret. I Nordland førte målrettet satsing mot fiskerinæringen til at et stort kriminelt nettverk ble avdekket og etterforsket. Her foregikk det grov utnyttelse av utenlandske arbeidstakere. I samarbeidet har Skatteetaten drevet inn flere hundre millioner som ellers ville forblitt i lomma til kriminelle. Uten midler blir det vanskelig for kjeltringene å fortsette å snyte samfunnet for store beløp. Dette er bare en veldig liten del av hva vi oppnår.

“Alle med kjennskap til innsatsen ser at dette ikke gir resultater”, forteller den såkalte varsleren til TV 2 og hevder at “det knapt har blitt utdelt noen straff,” Men vi vet at det blant annet i Høyesterett, falt en dom der en person ble dømt til fire år og ni måneders fengsel, næringsforbud og inndragning på ca. 8,2 millioner kroner for grov selvvask, grovt bedrageri, grov korrupsjon og grovt merverdiavgiftsbedrageri. Saken hadde utspring i kunnskapsbygging på a-krimssenteret i Oslo.

En daglig leder for et budbilselskap ble dømt til tre år og tre måneder i fengsel i 2023, for grov økonomisk utroskap, skattesvik og trygdebedrageri i Borgarting lagmannsrett. Saken hadde utspring i kunnskapsbygging på a-krimssenteret i Oslo.

Under pandemien, hadde en person opprettet falske og fiktive ansettelsesforhold, der det ble krevd urettmessige stønad fra NAV. Personen ble idømt elleve måneder i fengsel og til å betale i overkant av 700.000 kroner i erstatning til NAV.

I Vestland ble et stort sakskompleks i transportbransjen avdekket. Åtte personer er straffedømt i hovedsak for NAV-bedrageri og medvirkning til dette i en grov arbeidslivskriminalitetssak. I tillegg er en person tiltalt for grovt NAV-bedrageri. Hovedpersonen i sakskomplekset ble dømt til fire år og seks måneder i fengsel og erstatning på over 2 millioner kroner.

En mellommann som drev utleie av utenlandsk arbeidskraft til bærplukking i Norge, ble dømt for grov utnyttelse av mange ansatte over lengre tid. Saken stammer fra a-krimsentret i Vestland og Arbeidstilsynet.

Det jobbes også forebyggende og opp mot konkrete aktører. A-krimsentret i Vestland, er tett koblet på Sotrasambandet, som er den største veikontrakten som er inngått i Norge. Vi arbeider sammen med aktørene i nærings- og arbeidslivet for at de selv skal kunne identifisere arbeidslivskriminalitet og hindre at kriminelle aktører får innpass.

A-krimssamarbeidet har også de siste årene bidratt til kunnskapsbygging og deling av metode med andre lands myndigheter. Dette har bidratt til at det nå finnes varianter av a-krimssamarbeid i Sverige og Litauen.

Dette er bare noen eksempler og viser ikke helheten av alt som gjøres.

Vi skal ikke påstå at det ikke er rom for forbedring i a-krimssamarbeidet, det er kontinuerlig under utvikling, men et luftslott er det ikke. Da hadde vi ikke hatt alle de dyktige og motiverte medarbeiderne vi har.

Ingen etat kan bekjempe arbeidslivskriminalitet alene. Samarbeid mellom etatene og samlokalisering av ressurser på a-krimsentrene er helt nødvendig for å oppnå dette. Vi mener at det ikke finnes et bedre alternativ.

Ole Johan Heir

Leder av styringsgruppen for det tverretatlige a-krimssamarbeidet 2024